

Diarienummer: LED 2019/196
Handling: 6
Handläggare: Katarina Rouane

Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkande av Agenda 2030-delegationen (SOU 2019:13)

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har anmodats att yttra sig över betänkandet av Agenda 2030-delegationen "Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet" (SOU 2019:13). DO avgränsar sitt yttrande till sådana frågor som har relevans för DO:s verksamhetsområde.

Ansvar för hållbar utveckling i myndighetsförordningen

I och med antagandet av Agenda 2030 åtog sig Sverige och övriga FN:s medlemsstater en handlingsplan för att möta vår tids stora globala utmaningar och ställa om till ett hållbart samhälle. DO:s utgångspunkt för detta yttrande är att det är angeläget att öka Sveriges resultat i genomförandet av agendan. De åtgärder som regering och riksdag vidtar måste därför vara effektiva och kunna förväntas leda till ökade resultat.

DO ställer sig av den anledningen tveksam till om det föreslagna tillägget i myndighetsförordningen skulle leda till någon påtaglig förändring i myndigheters strävan mot ett hållbart samhälle. DO delar delegationens bedömning att stora delar av innebörden av att verka för en hållbar utveckling redan framgår av gällande skyldigheter för myndigheter, bland annat principen om icke-diskriminering för det allmänna enligt 1 kap. 2 § regeringsformen.

DO saknar här en redovisning av vilka av agendans mål och delmål som ännu inte är tillräckligt reglerat i svensk lag och där myndigheters skyldigheter skulle behöva förstärkas. Utöver risken att det föreslagna tillägget inte skulle leda till någon förändring finns annars även risken att skapa konkurrens med befintlig lagstiftning och försvåra regeltillämpningen.

Hållbar upphandling i staten

Om regeringen väljer att tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram en särskild förordning om hållbarhetskrav i samband med offentlig

upphandling bör det i uppdraget ingå att beakta vilken kompetens som ska krävas på myndigheter för att genomföra upphandling. Enskilda myndigheter och andra aktörer har sannolikt svårt att på ett kvalificerat sätt bedöma efterlevnaden av agendans 17 mål och 169 delmål i samband med en upphandling. För att göra det krävs en bred kompetens som få institutioner besitter. Om kravet är alltför svårt att efterleva kommer dess införande sannolikt inte leda till den önskade förändringen.

Agenda 2030 i finansiering av forskning och innovation

Principen om icke-diskriminering och dess genomslag är en viktig aspekt av socialt hållbar utveckling. Vi kan konstatera utifrån den samlade forskning som finns att diskriminering som har samband med kön, könsidentitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder förekommer i stora delar av det svenska samhället. Det är därför otillfredsställande att Sverige saknar tillräckligt underlag för att följa den nationella utvecklingen inom diskrimineringsområdet. I dagsläget saknar Sverige exempelvis underlag för att mäta den globala indikatorn om hur stor andel av befolkningen som uppger att de upplevt sig bli diskriminerad eller trakasserad de senaste 12 mån¹.

Frågor om diskriminering är ett mindre beforskat område än många andra frågor som omfattas av agendan. DO har tidigare identifierat ett par luckor som bedöms som särskilt centrala att fylla med forskningsbaserad kunskap för att än mer effektivt kunna motverka diskriminering². I underlaget till den senaste forskningspolitiska propositionen lyfte vi bland annat fram behovet av mer forskning kring hur arbetsgivare och utbildningsanordnare effektivt kan arbeta främjande och förebyggande i syfte att motverka diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier.

Som ett led i arbetet att förbättra förutsättningarna att följa efterlevnaden av Agenda 2030 bör Sverige utveckla möjligheterna att genom forskning studera och mäta förändringar inom diskrimineringsområdet. DO menar därför att regeringen i samband med nästkommande forskningspropositionen bör avsätta särskilda medel för forskning om diskriminering.

¹ SCB (2017) Statistisk uppföljning av Agenda 2030, s. 132–133.

² Se DO:s underlag till den senaste forskningspolitiska propositionen: DO:s diarienummer LED 2015/324, handling 2.

Förstärkt lagstiftning om mänskliga rättigheter och utökad hållbarhetsrapportering

Vad gäller företag och mänskliga rättigheter saknar betänkandet en redovisning av vilka av agendans mål och delmål som ännu inte är tillräckligt reglerat i svensk lag och där företagens skyldigheter skulle behöva förstärkas. DO kan konstatera låg kännedom om och låg efterlevnad av diskrimineringslagen hos svenska arbetsgivare. Detsamma kan i stora delar sägas gälla arbetsmiljölagstiftningen och andra regelverk som berör de sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling. Lagstiftning i sig kan därför inte förväntas leda till den omställning som krävs för att genomföra agendan.

DO skulle gärna se åtgärder för att öka efterlevnaden av de regelverk som redan finns. En sådan åtgärd vore att i diskrimineringslagen utöka sanktionsmöjligheterna i samband med tillsyn³. Om DO skulle få egna sanktionsmöjligheter skulle arbetet mot diskriminering bli effektivare. Det skulle också ge en starkare signal till arbetsgivare och utbildningsanordnare om allvaret i frågorna vilket i sig kan hjälpa till att öka motivationen i arbetet mot trakasserier och diskriminering. Det här är också något som regeringen har signalerat att de vill titta närmare på.

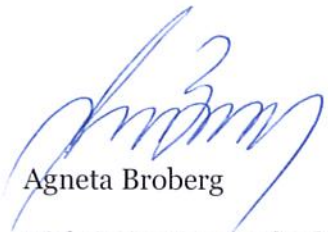
Sverige bör anlägga ett intersektionellt perspektiv

Avslutningsvis vill DO betona vikten av att Sverige anlägger ett intersektionellt perspektiv i såväl genomförande som uppföljning av agendan. Med ett intersektionellt perspektiv menar vi att uppföljningen inte bara bör integrera ett jämställdhetsperspektiv utan även uppmärksamma och beakta de skillnader som finns mellan olika grupper av män och kvinnor baserat på faktorer såsom könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, ålder, sexuell läggning och funktionsnedsättning.

Ett sådant angreppssätt har stöd såväl i Sveriges internationella åtagande till skydd för de mänskliga rättigheterna som bestämmelserna i regeringsformens första kapitel där det tydligt framgår att det allmänna ska motverka diskriminering och säkerställa respekten för allas lika värde.

³ Mer om detta går att läsa i DO:s yttrande över utredningen Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87), DO:s diarienummer LED 2017/265, handling 4. Länk: <http://www.do.se/om-do/vad-gor-do/remissvar/remissvar-under-2017/battre-skydd-mot-diskriminering/>

Beslut i detta ärende har fattats av diskrimineringsombudsmannen Agneta Broberg efter utredning och förslag från utredaren Katarina Rouane. I den slutliga handläggningen har också stabschefen Katarina Rydberg och enhetschefen Lovisa Strömberg deltagit.

Agneta Broberg

Diskrimineringsombudsman

Katarina Rouane

Utredare